

فصل ٥

معدن

آمار و اطلاعات ارائه شده در این فصل از نتایج «آمارگیری از معدن در حال بهره برداری» که توسط مرکز آمار ایران اجرا و منتشر می شود و نیز از آمارهای ثبتی اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان البرز استفاده شده است. لازم به ذکر است در طرح آمارگیری از معدن در حال بهره برداری کشور، معدن شن و ماسه به روش نمونه گیری و سایر معدن به صورت سرشماری، مورد آمارگیری قرار می گیرند.

تعاریف مفاهیم

کار: آن دسته از فعالیت های اقتصادی (فکری یا بدنی) که به منظور کسب درآمد (نقدی و یا غیر نقدی) صورت پذیرد و هدف آن تولید کالا یا ارائه خدمت باشد.

جمعیت فعال اقتصادی: تمامی اعضای ۱۰ ساله و بیش تر خانوارها که در هفت روز قبل از مراجعه مأمور آمارگیری شاغل و یا بیکار بوده اند، جمعیت "فعال اقتصادی" به شمار می آیند. محصلان، خانه داران و دارندگان درآمد بدون کار، چنانچه شاغل و یا بیکار نیز بوده اند، "فعال اقتصادی" محسوب می شوند.

در طرح آمارگیری از نیروی کار در سال ۱۳۸۴، ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰ تمام افراد ۱۰ ساله و بیش تر (حداقل سن تعیین شده)، که در هفته تقویمی قبل از هفته آمارگیری (هفته مرجع) طبق تعریف کار، در تولید کالا و خدمات مشارکت داشته (شاغل) و یا از قابلیت مشارکت برخوردار بوده اند (بیکار)، جمعیت فعال اقتصادی محسوب می شوند.

جمعیت غیر فعال اقتصادی: تمامی اعضای ۱۰ ساله و بیش تر خانوارها که در هفت روز قبل از مراجعه مأمور آمارگیری شاغل و یا بیکار نبوده اند و در یکی از گروه های محصل، خانه دار، دارای درآمد بدون کار و سایر طبقه بندی شده اند به عنوان جمعیت "غیر فعال اقتصادی" به شمار می آیند.

در طرح آمارگیری از نیروی کار در سال های ۱۳۸۴، ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰ تمام افراد ۱۰ ساله و بیش تر که در طول هفته مرجع طبق تعریف، در هیچ یک از دو گروه شاغلان و بیکاران قرار نمی گیرند، جمعیت غیر فعال اقتصادی محسوب می شوند.

شاغل: تمام افراد ۱۰ ساله و بیش تر که در طول هفته مرجع، طبق تعریف کار، حداقل یک ساعت کار کرده و یا بنا به دلایلی به طور موقت کار را ترک کرده باشند، شاغل محسوب می شوند. شاغلان به طور عمده شامل دو گروه مزد و حقوق بگیران و خوداشتغالان می شوند. ترک موقت کار در هفته مرجع با داشتن پیوند رسمی شغلی، برای مزد و حقوق بگیران و تداوم کسب و کار برای خوداشتغالان، به عنوان اشتغال محسوب می شود. افراد زیر نیز به لحاظ اهمیتی که در فعالیت اقتصادی کشور دارند، شاغل محسوب می شوند:

- افرادی هستند که بدون دریافت مزد برای یکی از اعضای خانوار خود که با وی نسبت خویشاوندی دارند کار می کنند (کارکنان فامیلی بدون مزد)

- کارآموزانی که در دوره کارآموزی فعالیتی در ارتباط با فعالیت مؤسسه محل کارآموزی انجام می‌دهند، یعنی مستقیماً در تولید کالا یا خدمات سهیم هستند و فعالیت آن‌ها "کار" محسوب می‌شود.
- محصولاتی که در هفته مرجع مطابق تعریف، کار کرده‌اند.
- تمام افرادی که در نیروهای مسلح به صورت کادر دائم یا موقت خدمت می‌کنند (نیروهای مسلح پرسنل کادر و سربازان، درجه‌داران، افسران و وظیفه نیروهای نظامی و انتظامی).
- برای دقت در کاربرد این تعریف، در سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن سال‌های ۱۳۴۵ و ۱۳۵۵ افرادی که در هفته ۸ ساعت و بیش‌تر کار کرده‌اند شاغل منظور شده‌اند ولی در سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن ۱۳۶۵، ۱۳۷۵، آمارگیری جاری جمعیت ۱۳۷۰ و آمارگیری از ویژگی‌های اشتغال و بیکاری خانوار سال‌های ۱۳۷۶ لغایت ۱۳۸۳، کسانی که در هفت روز گذشته (قبل از مراجعه مأمور آمارگیری) حداقل ۲ روز کار کرده‌اند، شاغل به حساب آمده‌اند. همچنین در سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵، آمارگیری جاری جمعیت ۱۳۷۰ و آمارگیری از ویژگی‌های اشتغال و بیکاری خانوار سال‌های ۱۳۷۶ لغایت ۱۳۸۳ کسانی که دارای شغلی هستند ولی در هفت روز گذشته به اقتضای فصل و ماهیت فصلی کار خود، کار نکرده‌اند (بیکاران فصلی)، مشروط بر آنکه در جستجوی کار دیگری هم نبوده باشند شاغل محسوب شده‌اند، به استثنای سرشماری‌های ۱۳۴۵ و ۱۳۵۵ که در شمار بیکاران منظور شده‌اند. ضمناً قابل ذکر است که سؤالات مربوط به شاغلان در سرشماری‌های ۱۳۳۵، ۱۳۴۵، ۱۳۵۵، ۱۳۷۵، آمارگیری جاری جمعیت ۱۳۷۰ و آمارگیری از ویژگی‌های اشتغال و بیکاری خانوار سال‌های ۱۳۷۶ لغایت ۱۳۸۳، از افراد ۱۰ ساله و بیش‌تر و در سرشماری ۱۳۶۵، از افراد ۶ ساله و بیش‌تر پرسش شده است. در تمامی آمارگیری‌های مذکور، افرادی که در هنگام سرشماری به انجام خدمت وظیفه عمومی مشغول بوده‌اند در شمار شاغلان به حساب آمده‌اند.
- همچنین شایان ذکر است تعریف شاغل در سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰ منطبق بر تعریف ارائه شده در این فصل می‌باشد.
- بیکار:** افرادی که ۷ روز پیش از مراجعه مأمور سرشماری حداقل یک ساعت کار نکرده‌اند و دارای شغلی نیز نبوده‌اند در صورت داشتن دو شرط ذیل بیکار محسوب می‌شوند.
- ۱- در ۳۰ روز گذشته برای جستجوی کار، اقدامات مشخصی را نظیر ثبت نام یا پیگیری در مؤسساتی کاربایی، پرس و جو از دوستان، تماس با کارفرمایان، مطالعه آگهی‌های استخدامی و ... انجام داده باشند.
- ۲- آماده به کار باشند، یعنی طی یک دوره ۱۵ روزه شامل ۷ روز گذشته و ۷ روز آینده آمادگی شروع کار را داشته باشند، همچنین افراد ذیل بیکار محسوب شده‌اند.
- در انتظار شروع کار جدید هستند، یعنی برای آنان کاری مهیا شده و قرار است در آینده به آن کار مشغول شوند و نیز آماده به کار (طبق تعریف) هستند.

- در انتظار بازگشت به شغل قبلی و نیز آماده به کار (طبق تعریف) هستند. منظور از "در انتظار بازگشت به شغل قبلی" این است که فرد قبلاً دارای کار بوده و به دلایلی کار خود را از دست می‌دهد و پیوند رسمی شغلی ندارد ولی در انتظار بازگشت به شغل خود بسر می‌برد.

اشتغال ناقص زمانی: افراد دارای اشتغال ناقص زمانی شامل تمام شاغلانی است که در هفته مرجع، حاضر در سر کار یا غایب موقت از محل کار بوده، به دلایل اقتصادی نظیر رکود کاری، پیدا نکردن کار با ساعت کار بیش‌تر، قرار داشتن در فصل غیر کاری و ... کمتر از ۴۴ ساعت کار کرده، خواهان و آماده برای انجام کار اضافی در هفته مرجع بوده‌اند.

بیکار قبلاً شاغل: کسانی که شاغل به حساب نمی‌آیند ولی قبلاً شاغل بوده و در هفت روز قبل از مراجعه مأمور آمارگیری مطابق تعریف، بیکار بوده‌اند بیکار قبلاً شاغل محسوب می‌شوند.

بیکار قبلاً غیرشاغل: کسانی که شاغل یا بیکار قبلاً شاغل محسوب نمی‌شوند و در هفت روز قبل از مراجعه مأمور آمارگیری مطابق تعریف، بیکار بوده‌اند در این گروه قرار می‌گیرند.

محصل: کسانی که شاغل یا بیکار محسوب نمی‌شوند و در هفت روز قبل از مراجعه مأمور آمارگیری در حال تحصیل بوده‌اند، محصل به حساب می‌آیند.

خانه‌دار: در سرشماری‌های ۱۳۳۵، ۱۳۴۵ و ۱۳۵۵، تمامی زنانی که در هفت روز گذشته قبل از مراجعه مأمور آمارگیری شاغل یا بیکار نبوده و به خانه‌داری (در منزل خود) مشغول بوده‌اند، خانه‌دار منظور شده‌اند. در سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵، طرح آمارگیری از ویژگی‌های اشتغال و بیکاری خانوار سال‌های ۱۳۷۶ لغایت ۱۳۸۳ و همچنین طرح آمارگیری از نیروی کار سال ۱۳۸۴، ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰ تمامی زنان و مردانی که در هفت روز گذشته، شاغل، بیکار و محصل نبوده و به خانه‌داری مشغول بوده‌اند، خانه‌دار منظور شده‌اند. در آمارگیری جاری جمعیت ۱۳۷۰، تمامی زنان و مردانی که در هفت روز گذشته، شاغل، بیکار، محصل و بازنشسته نبوده و به خانه‌داری مشغول بوده‌اند، خانه‌دار منظور شده‌اند.

دارای درآمد بدون کار: کسانی که شاغل، بیکار، محصل و خانه‌دار محسوب نمی‌شوند و درآمدهای مستمری مانند حقوق بازنشستگی، حقوق وظیفه، درآمد املاک و مستغلات، سود سهام و ... دارند، دارای درآمد بدون کار محسوب می‌شوند.

نرخ مشارکت اقتصادی (نرخ فعالیت): عبارت است از نسبت جمعیت فعال (شاغل و بیکار) ۱۰ ساله و بیش‌تر به جمعیت در سن کار ۱۰ ساله و بیش‌تر، ضرب در ۱۰۰.

نرخ بیکاری: عبارت است از نسبت جمعیت بیکار به جمعیت فعال (شاغل و بیکار)، ضرب در ۱۰۰.

گزیده اطلاعات

براساس نتایج طرح آمارگیری از معادن فعال کشور در سال ۱۳۹۲ تعداد ۲۳ معدن در حال بهره‌برداری در استان البرز وجود داشته است. نتایج طرح مذکور نشان می‌دهد که در مجموع ۴۶۳ نفر در این معادن اشتغال به کار داشته‌اند.

در همین سال ارزش تولیدات معادن استان بالغ بر ۲۷۱۵۳۰ میلیون ریال بوده که در بین فعالیت‌های مختلف معادن سنگ آهک و شن و ماسه به ترتیب با ۱۵۵۹۳۶ و ۱۱۱۵۳۶ میلیون ریال بیشترین ارزش تولیدات را داشته‌اند.

ارزش افزوده حاصل از فعالیت معادن در حال بهره‌برداری استان در سال ۱۳۹۲ بالغ بر ۲۲۶۸۴۳ میلیون ریال بوده است که معادن سنگ آهک و شن و ماسه به ترتیب با ۱۳۲۴۲۷ و ۹۳۴۶۸ میلیون ریال دارای بالاترین میزان ارزش افزوده بوده‌اند. مجموع ارزش افزوده این معادن حدود ۹۸ درصد ارزش افزوده معادن در حال بهره‌برداری استان را به خود اختصاص داده است.

در سال ۱۳۹۱ از مجموع ۶۴۱۳۱ میلیون ریال سرمایه‌گذاری جدید بیش از ۹۶ درصد مربوط به ماشین‌آلات و ابزار و وسایل کار با دوام و تجهیزات اداری، ۱/۵ درصد مربوط به وسائل نقلیه بوده است.

۵-۱- مشخصات عمومی معادن در حال بهره‌برداری بر حسب فعالیت

جبران خدمات مزد و حقوق‌بگیران (میلیون ریال)	تعداد شاغلان	تعداد معادن			سال
		مدیریت خصوصی	مدیریت دولتی	جمع	
۳۰۳۴۴	۴۶۳	۲۳	۰	۲۳	..... ۱۳۸۹
۳۶۹۲۵	۴۷۶	۰	۳۰	۳۰	..... ۱۳۹۰
۳۳۴۱۴	۳۵۷	۱۷	۰	۱۷	..... ۱۳۹۱
۴۷۱۷۵	۳۶۰	۱۸	۰	۱۸	..... ۱۳۹۲
۰	۰	۰	۰	۰	..... استخراج نمک
۴۷۱۷۵	۳۶۰	۱۸	۰	۱۸	..... استخراج سنگ و شن و ماسه.....
۳۴۷۸۴	۲۶۸	۱۲	۰	۱۲	..... شن و ماسه
۴۸۰	۹	۱	۰	۱	..... سنگ تزئینی.....
۱۳۰۷	۲۱	۳	۰	۳	..... سنگ لاشه.....
۱۰۶۰۴	۰	۲	۰	۲	..... سنگ اهک.....

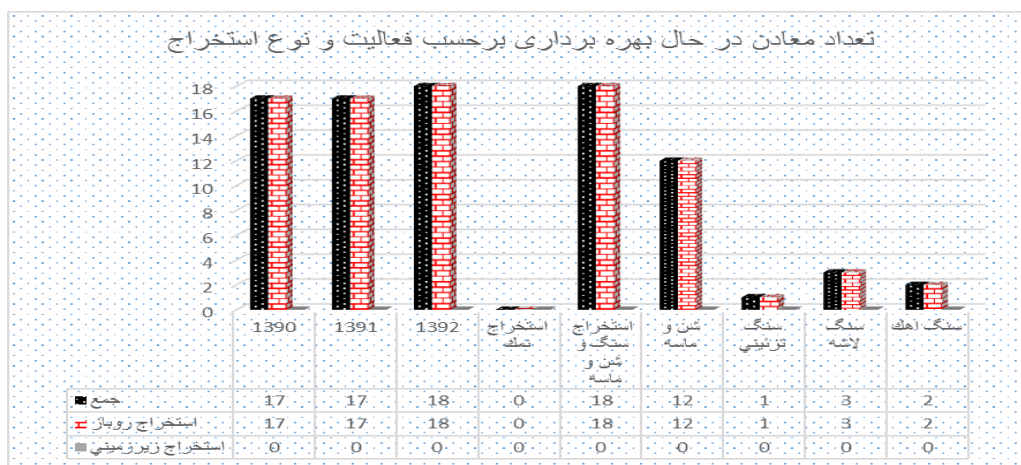
مأخذ- مرکز آمار ایران. (ر.پ).

۵-۲- تعداد معادن در حال بهره‌برداری بر حسب فعالیت و نوع استخراج

استخراج روباز و زیرزمینی	استخراج زیرزمینی	استخراج روباز	جمع	سال و فعالیت
...	...	...	...	..... ۱۳۸۹
۰	۰	۱۷	۱۷	..... ۱۳۹۰
۰	۰	۱۷	۱۷	..... ۱۳۹۱
۰	۰	۱۸	۱۸	..... ۱۳۹۲
۰	۰	۰	۰	..... استخراج نمک
۰	۰	۱۸	۱۸	..... استخراج سنگ و شن و ماسه.....
۰	۰	۱۲	۱۲	..... شن و ماسه
۰	۰	۱	۱	..... سنگ تزئینی.....
۰	۰	۳	۳	..... سنگ لاشه.....
۰	۰	۲	۲	..... سنگ اهک.....

مأخذ- مرکز آمار ایران. (ر.پ).

نمودار ۱-۵

منا جداول ۵-۱ و ۵-۲

۵-۳- تعداد شاغلان معدن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت

سایر کارکنان (اداری، مالی و خدماتی)	کارکنان خط تولید		جمع	سال و فعالیت
	ساده	ماهر		
۷۸	۱۵۴	۲۳۲	۴۶۴	۱۳۸۹
۱۰۹	۱۵۳	۲۱۴	۴۷۶	۱۳۹۰
۷۲	۱۲۳	۱۶۱	۳۵۶	۱۳۹۱
۹۷	۱۲۱	۱۴۲	۳۶۰	۱۳۹۲
۰	۰	۰	۰	استخراج نمک
۹۷	۱۲۱	۱۴۲	۳۶۰	استخراج سنگ و شن و ماسه
۸۶	۱۰۰	۸۲	۲۶۸	شن و ماسه
۳	۴	۲	۹	سنگ تزئینی
۵	۵	۱۱	۲۱	سنگ لاشه
۳	۱۲	۴۷	۶۲	سنگ اهک

مأخذ- مرکز آمار ایران. (ر.پ).

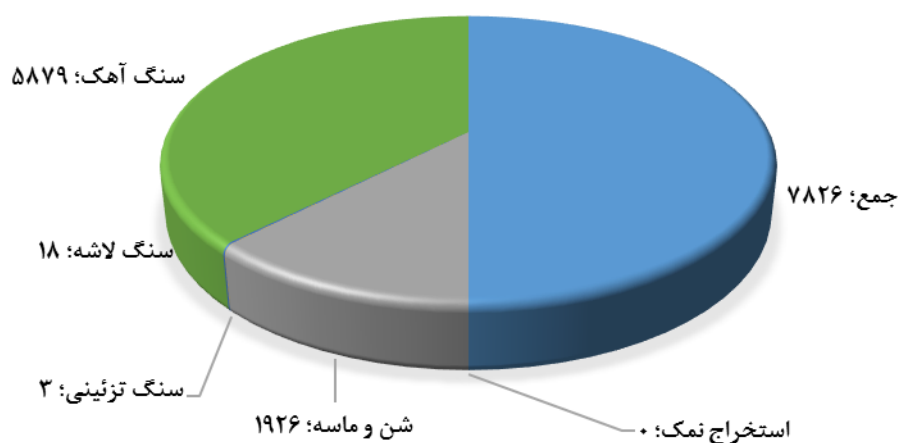

۵-۴- مقدار و ارزش تولید مواد معدنی معادن در حال بهره‌برداری بر حسب فعالیت

ارزش (میلیون ریال)		مقدار (هزارتن)		فعالیت
۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۱	
۲۷۱۵۳۰	۱۳۵۱۵۴	۷۸۲۶	۷۲۳۳	جمع.....
۰	۰	۰	۰	استخراج نمک.....
۲۷۱۵۳۰	۱۳۵۱۵۴	۷۸۲۶	۷۲۳۳	استخراج سنگ و شن و ماسه و ....
۱۱۱۵۳۶	۷۱۱۵۶	۱۹۲۶	۱۵۴۸	شن و ماسه.....
۱۲۶۰	۲۱۴۰	۳	۴	سنگ تزئینی.....
۲۷۹۸	۴۳۴۶	۱۸	۴۲	سنگ لاشه.....
۱۵۵۹۳۶	۵۷۵۱۲	۵۸۷۹	۵۶۳۹	سنگ آهک.....

نمودار ۲-۵

مقدار تولید مواد معدنی معادن در حال بهره‌برداری

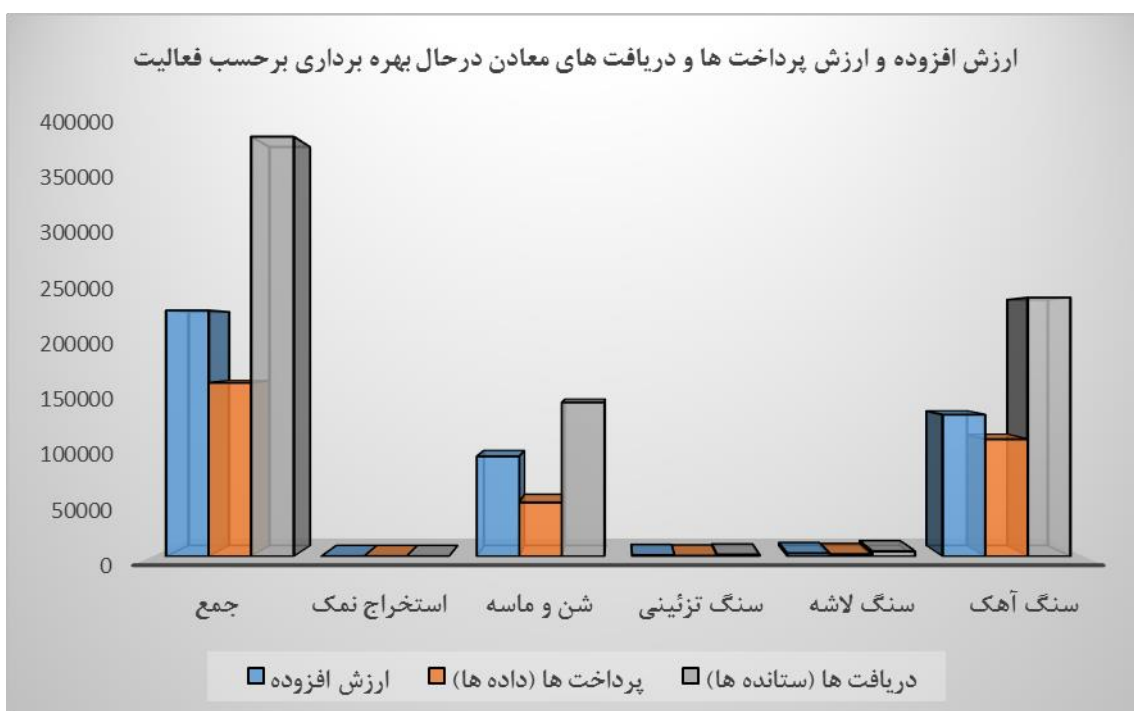
مینا: جدول ۴-۵

۵-۵- ارزش افزوده و ارزش پرداخت‌ها و دریافت‌های معادن در حال بهره‌برداری بر حسب فعالیت: سال ۱۳۹۲ (میلیون ریال)

دریافت‌ها (ستانده‌ها)	پرداخت‌ها (داده‌ها)	ارزش افزوده	فعالیت
۳۹۲۰۹۴	۱۶۲۲۵۰	۲۲۹۸۴۳	جمع.....
۰	۰	۰	استخراج نمک.....
۳۹۲۰۹۴	۱۶۲۲۵۰	۲۲۹۸۴۳	استخراج سنگ و شن و ماسه.....
۱۴۳۸۵۴	۵۰۳۸۶	۹۳۴۶۸	شن و ماسه.....
۱۵۶۰	۵۰۶	۱۰۵۴	سنگ تزئینی.....
۴۸۲۶	۱۹۳۲	۲۸۹۴	سنگ لاشه.....
۲۴۱۸۵۴	۱۰۹۴۲۶	۱۳۲۴۲۷	سنگ آهک.....

مأخذ- مرکز آمار ایران. (ر.پ).

نمودار ۳-۵

منبع: جدول ۵-۵

۶-۵ سرمایه‌گذاری معادن در حال بهره‌برداری بر حسب فعالیت و نوع اموال سرمایه‌ای: سال ۱۳۹۲ (میلیون ریال)

فعالیت	جمع	ماشین‌آلات، ابزار و وسایل کار بادوام و تجهیزات اداری	وسایل نقلیه	ساختمان و تاسیسات (بدون زمین)
جمع.....	۶۴۱۳۱	۶۲۰۲۴	۲۴۴	۷۷۷
استخراج نمک.....	۰	۰	۰	۰
استخراج سنگ و شن و ماسه.....	۶۴۱۳۱	۶۲۰۲۴	۲۴۴	۷۷۷
شن و ماسه.....	۲۱۱۴۷	۲۰۶۵۳	۳۲۴	۳۰
سنگ تزئینی.....	۶۳۰	۵۴۰	۷۰	۰
سنگ لاشه.....	۶۸۴۴	۵۷۷۱	۶۰۰-	۷۴۷
سنگ آهک.....	۳۵۵۱۰	۳۵۰۶۰	۴۵۰	۰

فعالیت	راه اختصاصی	توسعه و اکتشاف	نرم‌افزارهای رایانه‌ای	سایر
جمع.....	۹۳۵	۰	...	۱۵۱
استخراج نمک.....	۰	۰	...	۰
استخراج سنگ و شن و ماسه.....	۹۳۵	۰	...	۱۵۱
شن و ماسه.....	۰	۰	...	۱۴۰
سنگ تزئینی.....	۲۰	۰	...	۰
سنگ لاشه.....	۹۱۵	۰	...	۱۱
سنگ آهک.....	۰	۰	...	۰

مأخذ - مرکز آمار ایران. (ر.پ).

۷-۵- مشخصات عمومي شرکتهای تعاونی معدنی در پایان سال (هزار ريال)

سرمایه	شاغلان	عضو	تعداد	سال و شهرستان ^(۱)
...	...	...	...	..... ۱۳۸۹
۳۶۴۴۱۰۰	۱۶	۱۴	۲	..... ۱۳۹۰
.	.	.	.	..... ۱۳۹۱
.	.	.	.	..... ۱۳۹۲
.	.	.	.	..... اشتهارد
.	.	.	.	..... ساوجبلاغ
.	.	.	.	..... طالقان
.	.	.	.	..... فردیس
.	.	.	.	..... کرج
.	.	.	.	..... نظرآباد

مأخذ- اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان البرز.